

2017-05-01

จุฬาร จากถก : หน่วยกิตดกรรณพระราชทาน

เพ็ชรรา เตชะกัมพุช

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

เตชะกัมพุช, เพ็ชรรา (2017) "จุฬาร จากถก : หน่วยกิตดกรรณพระราชทาน," *Jamjuree Journal*: Vol. 19: Iss. 2, Article 6.

DOI: 10.58837/CHULA.JAMJUREE.19.2.5

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree/vol19/iss2/6>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Jamjuree Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ศูนย์พัฒนกิจและ...

ศูนย์พัฒนาทักษะและนิสัยทำสำเนียงผ่านละครรูปแบบอาชีพจริง

“การจะให้ราษฎรที่ยากจนที่มี
ปัญหาเรื่องพิน หยุดการ ทำนา ทำไร่
เดินทางไปหาหมอนั้น เป็นสิ่งที่ยาก
ยิ่งในทางตรงกันข้ามหากเป็นการให้
บริการ เคลื่อนที่ไปสู่ประชาชน ก็จะเป็นการแก้ปัญหาได้ทางหนึ่ง”

จากพระราชกระแสดังกล่าวแสดงถึงน้ำพระราชหฤทัยอันเปี่ยมด้วยพระเมตตาที่มุ่งหวังจะให้พสกนิกรในพื้นที่ห่างไกลได้เข้าถึงการบริการรักษาทางทันตกรรม และมีสุขภาพช่องปากที่ดีปราศจากความทุกข์อันเกิดจากโรคเช่นเดียวกันกับพระองค์ เพราะทรงทราบด้วยพระองค์เองว่าการปวดฟันนั้นทรมานเพียงใด เพื่อให้พสกนิกรทั่วทุกภูมิภาคได้มีโอกาสเข้าถึงบริการทางทันตกรรมตามพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรถยนต์ไฟฟ้าคันใหม่ที่ จำนวน ๑ คันเพื่อใช้แทนหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่ส่วนพระองค์ ซึ่งภายในรถยนต์ไฟฟ้าคันแรกที่คันแรก

உள்ள

แห่งนี้ ประกอบด้วย ยูนิตทำฟัน เครื่องเอกซเรย์ฟัน เครื่องทำความเย็น พร้อมเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ในการตรวจรักษาโรคในช่องปาก โดยทรงประกอบพิธีเจิมรถเพื่อเป็นสิริมงคล เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๓ เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. ณ พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หน่วยทันตกรรมพระราชทาน ออกปฏิบัติงานให้บริการทันตกรรมเคลื่อนที่เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๑๓ โดยเริ่มต้นที่อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรื่อยขึ้นมามาจนถึงจังหวัดนครปฐม ตามรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ซึ่งรถทันตกรรมเคลื่อนที่พระราชทาน จะจอดให้บริการรักษาและดูแลสุขภาพช่องปากให้กับราษฎรที่ยากจนตามตำบลและอำเภอต่างๆ ตลอดเส้นทางแห่งละ ๑ วัน โดยมีทันตแพทย์อาสาสมัครจากคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ขณะนั้นยังเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล) คอยผลัดเปลี่ยนกันทุกสัปดาห์ จำนวน ๒ คน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้ให้บริการรักษาและให้ความรู้ด้านทันตสุขภาพแก่ประชาชน หน่วยทันตกรรมพระราชทานจะออกให้บริการเช่นนี้ตลอดทั้งปี ยกเว้นในช่วงฤดูฝนเท่านั้น โดยระยะแรกการให้บริการส่วนใหญ่จะเป็นการถอนฟัน และให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก เนื่องจากประชาชนขาดความรู้และไม่เคยได้รับการดูแลสุขภาพช่องปากมาก่อน

สำหรับการเลือกสถานที่ปฏิบัติงานนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ จะทรงพระราชวินิจฉัยและทรงตัดสินพระราชหฤทัยว่าหน่วยทันตกรรมพระราชทานควรจะไปปฏิบัติงาน ณ จังหวัดใด ซึ่งทั้งก่อนและหลังการออกปฏิบัติงานทุกครั้งผู้อำนวยการหน่วยทันตกรรมพระราชทานจะต้องนำความกราบบังคมทูลให้ทรงทราบถึงผลการปฏิบัติงานและขอพระราชทานคำแนะนำ โดยในบางท้องที่พระราชทานแนวทางการดำเนินงานว่า **“ควรได้มีการสำรวจเส้นทางก่อนการปฏิบัติงาน และควร**

มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เมื่อได้ปฏิบัติครบแล้วให้ปฏิบัติซ้ำอีกเป็นรอบที่สอง ผลการปฏิบัติงานในรอบแรกเป็นอย่างไร อาจตัดสินได้จากจำนวนคนไข้ที่มาในครั้งที่สองนี้ และเป็นการช่วยเหลือประชาชนที่พลาดโอกาสจากครั้งแรก”

การออกปฏิบัติงานให้บริการทันตกรรมเคลื่อนที่พระราชทานได้หยุดชะงักลงในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ เนื่องจากศาสตราจารย์ พันโท สี สิริสิงห์ ผู้อำนวยการหน่วยทันตกรรมพระราชทานถึงแก่อนิจกรรม แต่ก็ยังเป็นเพียงระยะเวลาชั่วคราวเท่านั้น เพราะหลังจากนั้นไม่นานศาสตราจารย์พิเศษ ทันตแพทย์หญิง ท่านผู้หญิงเพ็ชรา เตชะกัมพุช ได้เป็นผู้อำนวยการหน่วยทันตกรรมพระราชทาน ปฏิบัติหน้าที่แทนเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

การปฏิบัติงานของหน่วยทันตกรรมพระราชทานในช่วงที่ศาสตราจารย์ พันโท สี สิริสิงห์ เป็นผู้อำนวยการ ตลอดระยะเวลา ๙ ปี นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๑๓-๒๕๒๑ นั้น หน่วยทันตกรรมพระราชทานได้ให้บริการทันตกรรมแก่ประชาชนรวม ๑๐๗,๙๐๓ ราย ในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี จันทบุรี ตราด นครสวรรค์ ชัยนาท

การให้ความรู้ทางด้านทันตสุขศึกษานั้น หน่วยทันตกรรมพระราชทานไม่เพียงแต่จะจัดให้ความรู้ในห้องเรียนเท่านั้น ทุกครั้งที่ออกให้บริการทันตกรรมเคลื่อนที่ หน่วยทันตกรรมพระราชทาน จะร่วมกับสถานพยาบาลพื้นที่จัดนิทรรศการให้ความรู้และสาธิตวิธีการดูแลรักษาสุขภาพช่องปากในรูปแบบต่างๆ ให้แก่นักเรียนและประชาชนผู้มารับบริการ พร้อมกับแจกหนังสือการดูแลสุขภาพช่องปาก ที่หน่วยทันต

กรมพระราชทานร่วมจัดทำกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ “ช่วยลูกรักฟันดี” หนังสือ “ลูกรักฟันสวย” ให้กับห้องสมุดประจำโรงเรียนในชุมชน และนอกจากนี้ในการออกหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่พระราชทาน ยังได้จัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เพื่อเผยแพร่พระมหากรุณาธิคุณและผลการปฏิบัติงานทันตกรรมเคลื่อนที่พระราชทาน ให้ประชาชนได้รับทราบ อีกทั้งยังได้จัดการบรรยายให้ความรู้ด้านทันตกรรม และวิทยาการที่เกี่ยวข้องแก่ทันตบุคลากรในพื้นที่ที่ออกปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการรักษาประชาชน โดยจะจัดบรรยายก่อนหรือหลังการออกปฏิบัติงาน ๑-๒ วัน

ปัจจุบันหน่วยทันตกรรมพระราชทานได้ให้บริการแก่ราษฎรผู้ยากไร้และด้อยโอกาสมาเป็นเวลากว่า ๔๐ ปี มีการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการด้านทันตกรรมมาอย่างต่อเนื่องจนนำมาสู่การขนานนามว่าเป็น “หน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่ที่ใหญ่ที่สุด”

กล่าวคือ จากเดิมที่มีทันตแพทย์อาสาสมัครออกให้บริการเพียง ๒-๓ คน ให้บริการตรวจและถอนฟันเป็นส่วนใหญ่ และรักษาได้เพียงวันละประมาณ ๕๐-๗๐ คนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันมีทันตแพทย์อาสาสมัครเข้าร่วมงานกับหน่วยทันตกรรมพระราชทานครั้งละประมาณ ๕๐-๖๐ คน ซึ่งมีทันตแพทย์ชาวต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เยอรมัน ให้ความสนใจเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครด้วย โดยสามารถให้บริการรักษาได้ประมาณวันละ ๑,๘๐๐-๒,๐๐๐ คน สำหรับประเภทของการรักษานั้น สามารถให้บริการแก่ราษฎรได้อย่างครบวงจรและมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับรักษาที่โรงพยาบาลขนาดใหญ่ คือ สามารถให้บริการตรวจฟัน ถอนฟัน ผ่าตัดฟันคุด ขูดหินปูน อุดฟัน รักษาคลองรากฟัน ใส่ฟันเทียม รักษาโรคเหงือก วินิจฉัยด้วยภาพรังสี และให้ความรู้ด้านทันตสุขศึกษาได้ทั้งหมดภายในหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่แห่งนี้ และหากตรวจพบผู้ป่วยที่เป็นโรคในช่องปากร้ายแรง เช่น มะเร็งในช่องปาก ปากแหว่งเพดานโหว่ และผู้ป่วยอื่นที่จำเป็นต้องผ่าตัด

รักษา ก็จะส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลขนาดใหญ่ หรือส่งไปที่โรงพยาบาลคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยรับเป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้หน่วยทันตกรรมพระราชทานมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องก็คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เพราะพระองค์ทรงติดตามการดำเนินงาน และพระราชทานคำแนะนำแก่ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยทันตกรรมพระราชทานอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากเมื่อครั้งมีผู้นำเครื่องกรอฟันสนามขององค์การอนามัยโลกมาน้อมเกล้าฯ ถวาย เพื่อทรงใช้ในกิจการของหน่วยทันตกรรมพระราชทาน และเมื่อนำไปทดลองใช้แล้วปรากฏว่าสามารถนำมาอุดฟันคนไข้ได้เพียงประมาณ ๔-๕ คนเท่านั้น เครื่องก็หยุดทำงาน พระองค์จึงมีพระราชดำรัสว่า

“เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำไม่ไม่คิดค้นเครื่องมือ เครื่องใช้ขึ้นเอง ให้เหมาะกับสภาพบ้านเมืองของเรา”

จากกระแสพระราชดำรัสดังกล่าวทำให้ทันตแพทย์อาสาสมัครในหน่วยทันตกรรมพระราชทานซึ่งได้แก่ รองศาสตราจารย์ ทันตแพทย์ ดร.รัตน์ เสรีนิราช รองศาสตราจารย์ ทันตแพทย์หญิง พอใจ เรืองศรี รองศาสตราจารย์ ทันตแพทย์สุรสิทธิ์ เกียรติพงษ์สาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทันตแพทย์ ดร.ไพฑูรย์ สังวรินทะ ทันตแพทย์ บุญไทย จันทรานูวัต รองศาสตราจารย์ ทันตแพทย์ สุนทราพงศ์ ระพีสุวรรณ และ รองศาสตราจารย์ ทันตแพทย์หญิง พัชรา พิพัฒโกวิท ร่วมกันศึกษา วิจัย พัฒนา จนสามารถคิดค้นเก้าอี้ทำฟันและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการออกปฏิบัติงานทันตกรรมเคลื่อนที่แทบทุกชนิดขึ้นใช้เอง โดยมีน้ำหนักเบา ขนย้ายได้สะดวก มีราคาถูกและเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของประเทศ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบจึงมีพระราชดำรัสว่า

“ในเมื่อเครื่องมือเครื่องมือที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นใช้เองโดยคนไทยเช่นนี้ น่าที่จะนำไปประกวดสิ่งประดิษฐ์ที่สภาวิจัยแห่งชาติ ถ้าได้รับรางวัลจะได้ไปขายให้ประเทศเพื่อนบ้านที่มีสภาพบ้านเมืองคล้ายกับเรา”

และภายหลังได้ส่งผลงานสิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวเข้าประกวดตามที่มีพระราชดำรัสแนะนำแล้ว ปรากฏว่า ได้รับรางวัลผลงานประดิษฐ์คิดค้น รางวัลที่ ๒ ประเภททั่วไป ประจำปี ๒๕๓๙ พระองค์ทรงพอพระราชหฤทัยอย่างยิ่งที่ทันตแพทย์รู้จักพึ่งพาตนเองและลดการนำเข้าจากต่างประเทศ

สำหรับสิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวข้างต้นเรียกว่า **“การพัฒนาระบบการให้บริการด้านทันตกรรมแก่ชุมชนในถิ่นทุรกันดารของหน่วยทันตกรรมพระราชทาน”** ประกอบด้วย

๑. พัฒนาระบบเครื่องมือบริการทันตกรรมเป็นกลุ่ม

๒. พัฒนาระบบเครื่องมือกรอฟันเป็นกลุ่มสำหรับบริการประชาชนจำนวนมากในชนบท พร้อมระบบกระแสไฟฟ้าลม น้ำ

๓. พัฒนาระบบไฟส่องในช่องปาก

๔. พัฒนาเก้าอี้นั่งผู้ป่วยทันตกรรม

๕. พัฒนาเก้าอี้ทันตแพทย์

๖. พัฒนาเครื่องชุดหินปูน ให้ทนทานต่อการใช้งานติดต่อกันเป็นเวลานาน

๗. พัฒนาชุดเครื่องดูดน้ำลายเคลื่อนที่

๘. พัฒนาระบบจ่ายน้ำเครื่องกรอฟันความเร็วสูง

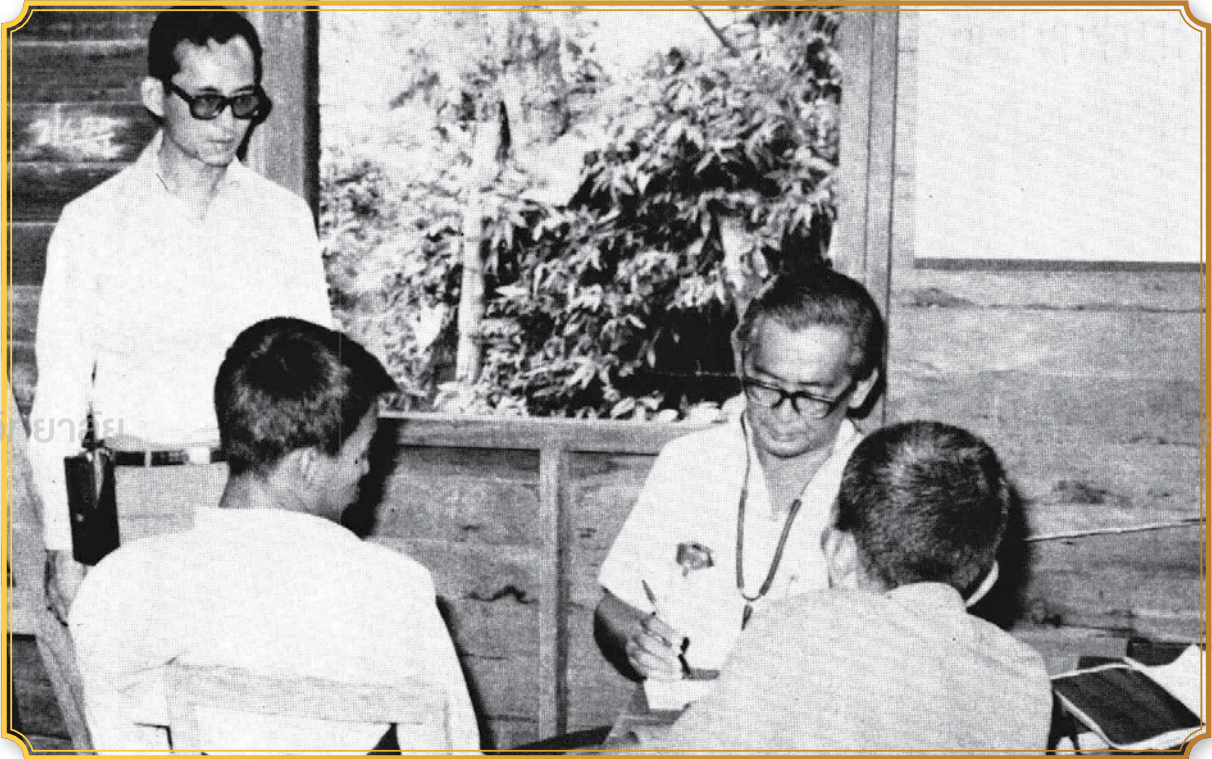
๙. พัฒนาระบบการผลิตกระแสไฟฟ้าสนับสนุนการทำงานบริการทันตกรรม

๑๐. พัฒนาระบบการผลิตความดันลมเพื่อสนับสนุนการทำงาน

๑๑. พัฒนาระบบการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยอุปกรณ์ที่ใช้ในครัวเรือน ตามหลักวิชาการที่เหมาะสม เป็นแบบอย่างสำหรับงานทันตกรรมเคลื่อนที่ รวมทั้งการประยุกต์วิธีการกำจัดขยะติดเชื้อ

๑๒. พัฒนาระบบการจัดเก็บอุปกรณ์และขนส่ง

ไม่เพียงแต่พระราชทานคำแนะนำพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ยังทรงเป็นแรงบันดาลใจในการคิดค้นพัฒนาการบริการรักษาในหน่วยทันตกรรมพระราชทาน เช่น การใส่ฟันเทียม ซึ่งปัจจุบันมีผู้สูงอายุจำนวนมากที่ต้องการใส่ฟันเทียมแต่ยังไม่ได้รับการดูแลเนื่องจากทันตบุคลากรมีจำนวนน้อย และการใส่ฟันเทียมต้องใช้เทคโนโลยีเฉพาะ ครั้งหนึ่งเมื่อศาสตราจารย์พิเศษ ทันตแพทย์หญิง ท่านผู้หญิงเพ็ชรา เตชะกัมพุช ผู้อำนวยการหน่วยทันตกรรมพระราชทานได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเล่าว่า วันหนึ่งเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรที่จังหวัดขอนแก่น มีราษฎรคนหนึ่งเป็นผู้สูงอายุ ร่างกายซูบผอม

“ไม่สบาย จึงมีพระราชดำรัสถามว่า “เป็นอะไร ไม่สบายหรือ?” ราษฎรผู้นั้นกราบบังคมทูลว่า “ไม่สบาย ฟันไม่มี กินอะไรไม่ได้” พระองค์จึงมีพระราชดำรัสตอบกลับว่า “ไปใส่ฟันซะ แล้วจะเคี้ยวอะไรได้ ร่างกายจะได้แข็งแรง”

ในปีต่อมาเมื่อเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรที่จังหวัดขอนแก่นอีกครั้ง ราษฎรผู้นั้นได้เข้าเฝ้าฯ และกราบบังคมทูลว่า “ไปใส่ฟันมาแล้วตามที่พระองค์พระราชทานคำแนะนำ ตอนนี้กินอะไรได้สบายแล้ว” ภายหลังจากรับฟังเรื่องดังกล่าว ทำให้คิดว่าการใส่ฟันเทียมนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ด้วยเหตุนี้หน่วยทันตกรรมพระราชทานจึงสนองกระแสพระราชดำริเกี่ยวกับการใส่ฟันเพื่อทดแทนฟันที่หายไป ที่ว่า

“เวลาไม่มีฟัน ทำให้กินอะไรไม่อร่อย ทำให้ไม่มีความสุข จิตใจก็ไม่สบาย ร่างกายก็ไม่แข็งแรง”

ด้วยการจัดให้มีการใส่ฟันเทียมแก่ราษฎรที่ยากไร้และด้อยโอกาส ในระหว่างการออกให้บริการทันตกรรมเคลื่อนที่ที่พระราชทานขึ้น โดยปีพุทธศักราช

๒๕๔๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรถใส่ฟันเคลื่อนที่แก่หน่วยทันตกรรมพระราชทาน นับเป็นรถใส่ฟันเคลื่อนที่คันแรกในประเทศไทย

“...รถทันตกรรมที่ได้สร้างและนำมามอบในวันนี้ ก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะว่าหน่วยแพทย์และโดยเฉพาะหน่วยทันตกรรม ได้ออกปฏิบัติงานเป็นระยะๆ เกือบทั่วประเทศ และก็เป็นที่ประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนอย่างมาก เพราะว่าถ้าสุขภาพทางฟันไม่ดี ทำให้สุขภาพทั่วไปอย่างอื่นด้อยลงไปได้มาก และออกไปที่ไรก็มีผู้ที่มาขอรับการรักษากันเป็นจำนวนมาก ฟัน ซึ่งเมื่อความได้รู้ถึงชาวต่างประเทศเขาก็ชื่นชมอีก เขามาดูงานของหน่วยทันตกรรมที่ออกไป แล้วเขาก็บอกว่าในประเทศของเขา เขาไม่เคยเห็นอย่างนี้ การรักษาฟันตามธรรมดา ถ้าออกไปตามหน่วยอย่างนี้ก็รักษาวินละไม่กี่ราย

แต่ของไทยนี้ออกไปรักษาวັນละเป็นพัน ซึ่งออกจะแหวกแนวอีกแล้ว วิธีปฏิบัติ ก็ได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ คือตอนแรกรถทันตกรรมแรกๆ มีเก้าอี้อยู่ในตัวรถแล้ว ก็เข้ามาที่ละคนสองคนเท่านั้นเอง แต่แบบใหม่นี้เวลาไปที่ไหนก็ไปจอด แล้วก็ นำเก้าอี้มาต่อเป็นจำนวนมาก คล้ายๆว่ารถนั้นออกลูกออกหลานออกมา แทนที่จะทำที่ละคนหรือสองคนตามกำลังของอุปกรณ์ ก็ทำที่ละ ๑๐ คน บางทีก็ที่ละ ๒๐ คน แล้วก็การตรวจทันตแพทย์ก็ค่อยๆ ไปตามเก้าอี้ที่ได้ออกมาจากรถ ก็ทำให้สามารถที่จะรักษาได้มากขึ้น เช่น เวลาตรวจชั้นหนึ่ง อาจต้องคอยอีกสักพักหนึ่ง ในกรณีที่ต้องฉีดยาชาเป็นต้น ต้องพักเอาไว้ ก็ไปทำคนต่อไป ฉะนั้น ก็เป็นการประหยัดเวลา การที่มีรถทันตกรรมทันสมัยจึงเป็นประโยชน์มาก เช่นนี้ โดยมากคนทั่วไปและทุกคนก็มีความรู้สึกเช่นนี้ว่าไม่อยากไปหาหมอฟัน เพราะกลัว ไม่มีใครชอบ บอกว่ากลัว ก็หมายความว่า เป็นสิ่งที่น่ากลัว แต่ว่าที่ น่าแปลกใจ เวลาออกหน่วยนั้นก็มิถูกค้าเยอะแยะ แล้วเขาก็มาเอง ไม่ต้อง เคี้ยวเชียว เพราะว่าเขาเห็นผลดีของการที่จะรักษาฟันให้แข็งแรง...”

(พระราชดำรัส ในโอกาสที่คณะกรรมการจัดงานฉลองครบรอบ ๓๐ ปี โลอนส์ประเทศไทย เผ้าฯ น้อมเกล้าฯ ถวายรถทันตกรรม และทูลเกล้าฯ ถวาย เงินโดยเสด็จพระราชกุศลโครงการสาธารณกรมไทยสำหรับเยาวชน ณ ศาลาดุสิดาลัย วันพฤหัสบดีที่ ๖ กันยายน ๒๕๓๓)

รถยนต์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานของหน่วยทันตกรรมพระราชทานนั้น นอกเหนือจากรถทันตกรรมที่พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จัดซื้อแล้ว ยังเป็นรถยนต์ที่ภาคเอกชนน้อมเกล้าฯ ถวายเพื่อใช้ในกิจการหน่วยทันตกรรมพระราชทาน โดยในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ บริษัท คอลเกต ปาล์มโอลิฟ (ประเทศไทย) จำกัด ถวายรถยนต์ดัดแปลงเป็นรถบรรทุกเครื่องปั๊มลมสำหรับใช้กับเครื่องกรอฟัน ช่วยเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานมากขึ้น เช่น การอุดฟันโดยใช้วัสดุที่ บ่มตัวด้วยแสง การผ่าตัดฟันคุด การรักษาคอลกรากฟันแบบครั้งเดียว ปีพุทธศักราช ๒๕๓๓ และ ๒๕๔๖ สโมสรโลอนส์ กรุงเทพมหานครถวายรถบรรทุก ๖ ล้อ ซึ่งรถคันแรกดัดแปลงให้สามารถบรรทุกเก้าอี้สนาม เครื่องมือ อุปกรณ์และเวชภัณฑ์ รวมทั้งบรรทุกเจ้าหน้าที่ได้ประมาณ ๑๔ คน (ปัจจุบันไม่ได้ใช้งาน) ส่วนคันที่ ๒ นั้น ดัดแปลงเป็นห้องปฏิบัติการทันตกรรมเคลื่อนที่สำหรับให้บริการใส่ฟันเทียม และเมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๒ ทันตแพทย์หญิงไพจิตร วงศ์เครือมัน ได้น้อมเกล้าฯ ถวายรถบรรทุก ๖ ล้อ สำหรับบรรทุกเครื่องมือ ระบบไฮดรอลิก สามารถยกเก้าอี้

ทำฟัน เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีน้ำหนักมากขึ้นลงจากรถได้สะดวก รวดเร็ว ลดการใช้แรงงานคนขนย้าย

การออกให้บริการของหน่วยทันตกรรมพระราชทานนับตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ได้น้อมนำคำสอนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ พระราชทานสำหรับเป็นแนวทางการดำเนินงานไปปฏิบัติ ดังนี้

๑. สถานที่ปฏิบัติงานควรเป็นที่ห่างไกลความเจริญ ที่ไม่มีทันตแพทย์ หรือมีทันตแพทย์ไม่เพียงพอ และควรให้โอกาสผู้ยากไร้และด้อยโอกาสก่อน ด้วยทรงเน้นถึงความเสมอภาค คนจนคนรวยควรได้รับการดูแลเท่าเทียมกัน และเวลาออกปฏิบัติงานควรแจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมือง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือสาธารณสุขจังหวัดทราบ เพื่อจะได้แจ้งให้ราษฎรที่มีปัญหาทราบและมารับบริการ ซึ่งจะทำให้เกิดการคุ้มทุน เพราะมีทันตแพทย์ไปให้บริการครั้งละหลายคน แต่มีราษฎรมารับการรักษาเพียงไม่กี่คน ทำให้เสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย อีกทั้งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองจะได้รับทราบว่ามีราษฎรของเขามีปัญหา มีความต้องการ เมื่อเห็นว่าการออกหน่วยทันตกรรมเช่นนี้เป็นสิ่งที่ได้ปฏิบัติ ตาม หน่วยทันตกรรมพระราชทานจึงเปรียบเสมือนเป็นโครงการต้นแบบให้ท้องถิ่นถือปฏิบัติ ในปัจจุบันหน่วยทันตกรรมพระราชทานจะเน้นออกปฏิบัติ

งานที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากมีจำนวนราษฎรมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนทันตแพทย์

๒. เมื่อออกปฏิบัติงานอย่าได้รบกวนเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ไม่ต้องให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองมาต้อนรับ เลี่ยงดูเพราะเจ้าหน้าที่บ้านเมืองมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติมากอยู่แล้ว ให้อาสาสมัครหาอาหารรับประทานเอง ฉะนั้นเวลาออกหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่ที่พระราชทานจึงขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นนั้นๆ ประสานจัดเตรียมเพียงอาหารกล่องเป็นส่วนใหญ่ โดยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่างๆ หน่วยทันตกรรมพระราชทานเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด

๓. การรักษาแบบองค์รวม (Holistic care) หน่วยทันตกรรมพระราชทานได้มุ่งเน้นให้การรักษาลักษณะดังกล่าวโดยไม่รักษากายอย่างเดียว แต่จะพิจารณา รักษาทั้งด้านจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และจิตวิญญาณตามคำสอนขอพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ที่ว่า **“เวลาออกปฏิบัติงานอย่าดูแต่เรื่องฟันเพียงอย่างเดียว ให้ดูเรื่อง**

อื่นๆด้วย เช่น สังเกตเขาเจ็บ ตาบวม เจ็บคอ ฯลฯ เพราะทันตแพทย์ก็เป็นแพทย์เหมือนกัน เรียนมาเหมือนกัน ถ้ารักษาได้ก็ควรให้การรักษา ถ้ารักษาไม่ได้ควรให้คำแนะนำส่งต่อไปรักษา ราษฎรจะได้รับการดูแลตั้งแต่เนิ่นๆ และต้องซักถามทุกซอกทุกเรื่องการทำมาหากิน ถนนหนทาง และน้ำท่า เพราะถ้าไม่มีจะให้แปร่งฟันวันละ ๒ ครั้งได้อย่างไร ถนนไม่ดีจะให้มาพบทันตแพทย์ปีละ ๒ ครั้งได้อย่างไร”

ภายหลังจัดตั้งหน่วยทันตกรรมพระราชทานขึ้นโดยมีคณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานแล้ว พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดตั้งหน่วยทันตกรรมพระราชทานขึ้นในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคต่างๆ ของประเทศอีกจำนวน ๖ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยให้ดำเนินงานภายใต้หน่วยทันตกรรมพระราชทานซึ่งมีศาสตราจารย์พิเศษ ทันตแพทย์หญิงท่านผู้หญิงเพ็ชรา เตชะกัมพุช เป็นผู้อำนวยการ ทั้งนี้เพื่อให้ราษฎรที่อยู่ห่างไกลและด้อยโอกาสได้รับการบริการด้านทันตกรรมอย่างทั่วถึง มีคณะทันตแพทยศาสตร์ในแต่ละมหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมเป็นหน่วยทันตกรรมพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดำเนินงานในลักษณะภาคีเครือข่ายเพิ่มอีกแห่งหนึ่ง

หน่วยทันตกรรมพระราชทานที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดตั้งนั้น จะเป็นหน่วยที่อยู่ในสถานการศึกษาที่มีการเรียนการสอนวิชาทันตแพทยศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อนำความรู้จากอาจารย์ทันตแพทย์มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการแก่สังคมเสริมจากบริการของหน่วยงานภาครัฐ และเพื่อให้อาจารย์ที่เป็นอาสาสมัครเหล่านั้นจะได้รับรู้และนำสภาพปัญหา ประสบการณ์ จากการออกปฏิบัติงานในท้องถิ่นไปศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาองค์ความรู้ สร้างเทคโนโลยี นวัตกรรม หรือวิธีการในการแก้ปัญหาทันตสุขภาพของประชาชน ผู้ด้อยโอกาส เกิดประโยชน์ด้วยการรักษาและการเรียนการสอนในหลักวิชาทันตแพทยศาสตร์ มีการนำองค์ความรู้ใหม่ๆ ไปสาธิตให้ทันตแพทย์ในพื้นที่ได้พัฒนาความรู้ในการรักษาผู้ป่วย เช่น การรักษาคลองรากฟันแบบครั้งเดียวเสร็จ จัดให้มีการบรรยายทางวิชาการแก่ทันตแพทย์ในพื้นที่ที่ออกปฏิบัติงาน รวมทั้งยังเป็นการติดตามชีวิตความเป็น

อยู่ของศิษย์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่นั้นๆ อีกทางหนึ่งด้วย

นับได้ว่าการดำเนินงานตลอดระยะเวลากว่า ๔๗ ปีของหน่วยทันตกรรมพระราชทาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ นั้นได้ประสบความสำเร็จ และก่อให้เกิดคุณประโยชน์มากมายแก่ราษฎร ทั้งนี้ก็เพราะพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ทรงเป็นห่วงประชาชนชาวไทยเสมอมา

ขอขอบคุณข้อมูลและภาพประกอบจากหนังสือ
“๔๐ ปี หน่วยทันตกรรมพระราชทาน เล่ม ๑
พระมหากรุณาธิคุณด้านทันตกรรมต่อประชาชนผู้ด้อยโอกาส”
และมูลนิธิทันตนวัตกรรม
ในพระบรมราชูปถัมภ์